

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

249 ק"פ 099 כי תבוא תש"ס'נה ו' א"תיון 249
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: אמירת מזמור "אשרי יושבי ביתך" קודם הסליחות

לשאלת הרבנית, מה הוביל אותה לשינוי המפתיע, השיבה:
"פתחתי את ספר התהילים וקראתי באקראי פסוק מהעמוד
שלפני: שִׁפְטֵנִי אֱלֹקִים, וְרִיבָה רִיבִי מִגֹּיִל לֹא חֹסֵד, מֵאִישׁ מְרִמָּה
וְעֹלָה תִפְלְטֵנִי".

תוכן הפסוק, שמתייחס בין היתר לשמה המפורש, נגע עמוק
בליבה. ויהי לפלא.

וביסוד דברים אלו פירש בספה"ק נועם מגדים (פרשת יתרו אות
ז) את הפסוק בתהילים (ס"ו, ז) "מושל בגבורתו עולם עיניו
בגויים תצפינה". שכאשר הקב"ה אינו מוצא זכויות לעם ישראל,
וחפץ להנהיג את העולם בגבורות חס ושלוש, אזי "עיניו בגויים
תצפינה" – הוא מביט על הגויים, ומכיון שהיהודי הגרוע ביותר
לאין ערוך מהגוי הטוב ביותר, הרי בכך מתגלה מעלת ישראל
ומתעוררת מידת הרחמים.

וכן מובא על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ז"ל, כשהיה
אומר את תפילת "ונתנה תוקף" בימים הנוראים, היה מפרש:
"בראש השנה יכתבון" – הרי הגויים ביום הקדוש ראש השנה הם
כותבים, "וביום צום כיפור יחתמו" – ובעצם יום הכיפורים הם
חותמים, "כמה יעברון" – כמה עברות הם עושים, "וכמה יבראון"
– כמה ממזרים הם בוראים בעולם, ואם כן שואל אני את בורא
עולם: "מי יחיה ומי ימות" – למי ראוי שינתן חיים ולמי ראוי
שימות?

והיינו, כוונתו הקדושה היתה לעורר את מידת הרחמים על ידי
השוואתם של ישראל אל אומות העולם.

ומסופר על הרה"ק רבי זושא מאניפולי זת"ב, (ומובא בשם
צדיקים, שלספר סיפור זה לחולה, הוא סגולה לרפואה). שפעם
חלה ונפל למשכב, עשתה לה השמועה כנפיים והגיעה לאוזניהם
של צדיקי הדור שבאו לבקר ולהתפלל עליו. ביניהם היה הצדיק
רבי אריה ליב הסבא משפולי, רבי זושא פנה אל הסבא משפולי
ואמר לו: אני יודע שכבודו רוצה להתפלל עלי שאבריא, אבל אני
מבקש שלא תזכירו עלי שום זכות ואל תבקשו לעורר עלי רחמים
באמצעות זכויות, שכן לב יודע מרת נפשו, וכאשר תתחילו
להזכיר זכויות על זושא, עלול חלילה לקום המקטרג ולהזכיר
כנגדם דברים הפוכים. אלא כך תעשו, פנו אל בורא עולם
בתחינה, שבעיירה פלונית מתגוררים כמה מאות גויים ערלים,
כולם בריאים וחזקים ולא חסר להם מאומה, זכויות כמו להם,
יש גם לזושא, כלום אין אף הוא ראוי להיות בריא וחזק!?

וכך עשה הסבא משפולי ורבי זושא הבריא.

וכדברים הללו כותב בספה"ק דעת משה פרשת עקב: שרבי זושא
היה רגיל לברך: "תהיה בריא וחזק כמו גוי", והסביר, שרצונו
לומר בזה, שהגם שהאדם אינו כדאי לזה, מכל מקום ראוי
הישראל להיות בריא וחזק, כי הלוא הגוי שאינו עושה שום
מצוה, והוא בריא אולם, ומכל שכן היהודי.

ממילא זו הסיבה שאנו פותחים את אמירת הסליחות ב"אשרי
יושבי ביתך", כלומר אשרינו שאנחנו יהודים "יושבי ביתך".

את אמירת הסליחות פותחים באמירת המזמור "אשרי יושבי
ביתך עוד יהלוך סלה". ושאלת השאלה, מה ענין מזמור זה
לפתיחת הסליחות?

ונראה לומר, כשעומדים אנו לפני ראש השנה, בעוד ימים
מועטים נעמוד לפני מלך מלכי המלכים בבקשה ובתחנונים
להיכתב לשנה טובה ומבורכת, לפרנסה טובה לבריאות ועוד כל
מיני בקשות, אולם לנגד עינינו עולים כל מיני עבירות שלצערנו
נכשלנו בהן במשך השנה, ממילא עולה השאלה, כיצד מבקש אני
שנה טובה ולב יודע מרת נפשו, כי מלא אני בחטאים עוונות
ופשעים?

אולם מצד שני המשנה בראש השנה (טז) אומרת "כל באי עולם
עוברים לפניו כבני מרון", זאת אומרת, לא רק אנחנו נעבור לפני
בורא עולם ביום הדין, אלא גם הרוסים הערבים הפולנים
וההונגרים, אותם רשעים מלאי תאוות ויצרים, עם הדומה
לחמור, ממילא לעומתם ודאי שאנחנו צדיקים.

וכמו שמובא בספה"ק נועם אלימלך (ליקוטי שושנה, ד"ה שמעתי
מקשים), לבאר את דברי הגמרא בפסחים (פז), שכאשר הקב"ה
אמר לנביא הושע: "בניך חטאו". השיב לו: "החליפם באומה
אחרת". ולכאורה כיצד הנביא השיב כך לבורא עולם?

אלא, שהושע אמר להקב"ה, השווה את עמך ישראל אל אומה
אחרת מאומות העולם, ואז תראה שאין כעמך ישראל. שאפילו
השפל והגרוע ביותר שבישראל עדיף הוא מהטובים שבאומות.
ועל ידי שיביט על אומות העולם, לא יוכל לקטרג על עם ישראל.

ובזה פירש הרה"ק רבי זושא מאניפולי ז"ל את הפסוק בתהילים
(מ"ג, א'): "שפטני אלקים וריבה מגוי לא חסיד", שכוונת דוד
לבקש מאת ה': "שפטני אלקים" – בעת שרצונך לשופטני אזי
שופטני "מגוי לא חסיד", שתשפטני לעומת הגוי, כי אז מובטח
אני שאצא זכאי בדין, ולא לעומת חסיד שירא אני שמא לא
אצא זכאי בדין (הובא בספה"ק ישמח ישראל פרשת וארא אות
ג').

[יום אחד הגיעה למעונו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א
בחורה בשם ריבה, שעומדת לפני נישואיה עם בן בחור ערבי,
ל"ע. למרבה האירוניה, הכלה באה לבקש את ברכת הרבנית
קנייבסקי, לקראת נישואיה הקרבים. הרבנית שמעה על כך
ונחרדה. היא ניסתה לשדלה בכל דרך לבטל את החתונה ולעזוב
את הבחור, אך כל תחנוניה נפלו על אוזניים ערלות.

רגע לפני שהכלה יצאה מהבית, פנתה אליה הרבנית בדמעות
ואמרה: "יש לי ממך רק בקשה אחת: תקראי בכל יום פרק
בתהילים"

מתברר כי בקשתה של הרבנית חוללה שינוי בליבה של הנערה.
כעבור שבוע, היא שבה על ביתו של הגר"ח ובישרה: החלטתי
לעזוב את הבחור.

וכשעומד היהודי מול הגוי, ודאי שעדיף עליו ודאי הוא להיכתב לשנה טובה.

באותה דרך יש לפרש מה שאנו מבקשים בסליחות: "רפא כל חולי עמך ישראל", ולכאורה מה מילת "כל" באה לרבות?

אלא אומר האדמו"ר מסטריקוב זצוק"ל (יומא דהילולא ט"ז אלול) לבאר את דברי הגמרא במגילה (י:), ומה ראו לומר רפואה בשמינית? מתוך שניתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה, לפיכך קבעוה בשמינית.

וביאר, שכל פעם כשאדם מבקש רפואה על חוליו, הרי אין יסורים בלא עוון, ויש מקטרגים על בקשתו, כיון שחוליו בא לו מחמת חטאיו, אולם בברית מילה התינוק לא טעם טעם חטא, וכשמבקשים עליו רפואה, היא בשלימות ללא קטרוג, לכן מבקשים רפואה בשמינית שימשך לנו רפואה בשלימות בלי שום קטרוג, כמו ברפואה בברית מילה.

לפי זה יש לומר כי מילת "כל חולי" באה לרבות את התינוקות שחולים מחמת מצות מילה, וכשם שתינוקות אלו זוכים לרפואה בלי קטרוג כך גם שאר חולים יזכו לרפואה ללא שום קטרוג.

הסבר נוסף לאמירת "אשרי יושבי ביתך" בפתיחה לאמירת סליחות, כי לפני שאדם מתחיל באמירת הסליחות בדרך כלל הוא נכנס לחלישות הדעת, מי אני ומה אני, איך אני בא לפני בורא עולם כל שנה מחדש ומבקש סליחה ושוב נכשל, סימן שאין זו סליחה בלב שלם, וזו עצת היצר להכניס לאדם יאוש וחלישות הדעת. אולם האמת היא, שאצל בורא עולם כל אמירת סליחה, כל אנחה אמיתית, כל חרטה, גם חרטה קטנה בליבו של האדם פועלת גדולת ונצורות בשמים.

וכמו שגילה לנו הרה"ק רבי פינחס מקאריץ ז"ע בספרו אמרי פינחס: כל מה שעושה האדם בשביל השי"ת הוא טוב ג"כ, אפילו תנועה קלה, צא ולמד מפסיעותיו של נבוכדנצר הרשע שפסע שלש פסיעות לכבוד ה' יתברך כמבואר בסנהדרין (צו.), ועשה מה שעשה שהחריב את בית המקדש והרג רבבות מעם ישראל, זכה לשלשה מלכים שמלכו בכיפה.

וכן גם כותב חובת הלבבות: אל תמעט בעיניך שום טובה שתעשה לשמו אפילו במילה או בראיה, כי המעט ממך, רב אצלו. וכן בענין העבירות, והקרובה שבדוגמאות בזה, העתקת השמש בארץ שיעור אמה תעתק בגלגל מילין הרבה.

לכן פותחים באמירת "אשרי יושבי ביתך", והיינו, די בזה שאתה יושב בבית ה', אפילו שעדיין לא אמרת סליחה בלב שלם, אולם כל דבר קטן כלפי בורא עולם, הוא גבוה עד מאוד שם בשמים.

הכלי יקר בפרשת דברים על הפסוק "ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמים", הוא מבאר שהתורה אינה מוכיחה כאן רק על עצם האיסור החמור להשתחוות לשמש, אלא גם על חוסר הדעת שיש בזה, וכך הוא אומר: איך תהיה נבער מדעת כל כך להשתחוות לשמש? והרי אתה חשוב וגדול אצל ה' יתברך כמו השמש ואיך תעבוד לדומה לה? זאת אומרת כל יהודי ויהודי מאיר כמו שמש.

אפשר להביא דוגמא לכך מהו כוחו של מעשה קטן, הגמרא בראש השנה (יח:): מביאה מברייתא של מגילת תענית, שפעם היו קובעים יום טוב של "בטילת אדכרתא מן שטרא" ביום ג' תשרי, מפני מעשה שהיה, שכגורה מלכות יון גזרה שלא להזכיר שם שמים על פיהם וכשגברה מלכות חשמונאי וניצחום התקינו שיהו מזכירין שם שמים אפילו בשטרות וכך היו כותבים בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון, וכששמעו חכמים בדבר, אמרו למחר זה פורע חובו ונמצא שטר מוטל באשפה וביטלוס ואתו היום עשאוהו יום טוב.

דבר פשוט כזה, ביטול כתיבת שם שמים על השטרות כבר סיבה לקבוע יום טוב?! אלא, מעשה קטן למטה, גבוה הוא שם למעלה.

דברים חוצבי להבות אש של האדמו"ר מקלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע לפני אמירת הסליחות (ד"ת חלק י"א גליון תרנ"א)

...ובמוצש"ק ערב יום א' דסליחות לא הלכו לישון כלל, ולאחר סעודה שלישית ותפילת ערבית והבדלה נכנסו לחדר הגדול של אבא מארי זקנים חסידים ואנשי מעשה, וערכו סעודת מלוה מלכה וסיפרו מצדיקים קודמים וכו'. ולאחר מכן נכנסו לבית המדרש שהתמלא בציבור החסידים, וישבו ללמוד עד לשעה ארבע או ארבע ומחצה, שלא היה זמן קבוע כ"כ, וכאשר אבי נכנס דפקו בשולחן ועמדו לומר סליחות, וכך היה גם בשאר ימי הסליחות ואיני מדבר מצאנו בלבד ...

מה אומר ומה אדבר אצל הצדיקים ואצלנו בצאנו, מה שראיתי היה הדרך שאנשים קמו בשעה שתיים או שלש לפנות בקר אצו למקוה טהרה, הקירות רעדו הציפורים היו מתייראים, הדגים היו רועדים וכל העירה היתה כמרקחה, זה מיהר למקוה וזה כבר מיהר לומר תהילים, וכולם כאחד קמו לסליחות, ולא אבו לאומרם בחצות לילה ואח"כ לחזור הביתה להתפשט ולהיכנס למיטה לאחר ש"הסתלח" הוא כבר יכול לעשות מה שליבו חפץ, וביכולתו לישון עד ארבע שעות בתוך היום מאחר ששכב לישון שעתים יותר מאוחר.

איזו מין שינה היא בסליחות? מי יכול לישון בימי הסליחות? אם לא עכשיו אימתי, כל השנה אתה ישן ובזאת כלים ימידך, כל לילותיך חושך ואפילה ליי, אל תאבד לפחות את מה שהשם יתברך נתן לך כמה ימי סגולה עם הללו, הכן עצמך לקראת יום הדין, אל תלך בבטחה כל כך. בעוונותינו הרבים אם ההתחלה אינה כדבעי ההכנה אינה כהוגן, אם בשמים אין מרוצים ח"ו מסליחותיך – איני רוצה להעלות על דל שפתי – אזי כבר כל הראש השנה אינו מי יודע מה, וכך כל עשיית וכל ימי חג סוכות וכל ההקפות של שמיני עצרת ושמחת תורה כבר אינם כדבעי למיהוי.

להתענג בתענוגים

מאגר השיעורים של הרב איתי בן אהרן שליט"א

0772618021

לשיעורים על הודש אלול וראש השנה הקש: 2241

בקרוב... הספר שרבים ציפו לו

נזולת שדה – תנאים ואמוראים

א. מדוע רבן יוזנן בן זכאי נקבר בטבריה על אף שזוי בדרום?

ב. מדוע בזרה ברוריה לבעוט ברגלה בתלמיד שישנה בשקט ולא סתרה לו על לזויו?

ג. מדוע שפוזות קיסר רומי היו משבזות את רבי אבהו?

ד. מדוע הרבו הזוכמים לזשוד ברב פפא?

תשובות לשאלות אלו ועוד דברים מעניינים וגדירים תמצאו בספר "נזולת שדה תנאים ואמוראים"

לפרטים: 0504145482